

Informace, kronika, recenze

Projekt České knihy 20. století, resp. „Zpřístupnění záznamů české knižní produkce 20. století prostřednictvím Internetu a CD-ROM“ byl uzavřen koncem roku 2000.

Na projektu spolupracovaly: MZK Brno, SVK České Budějovice, SVK Hradec Králové, SVK Kladno, SVK Liberec, SVK Olomouc, SVK Ostrava, SVK Plzeň, SVK Ústí n. L. a NK ČR.

V listopadu 2000 se uskutečnila závěrečná schůzka k projektu, na níž NK ČR poděkovala všem zúčastněným knihovnám i firmě COMDAT. Na setkání zazněly v rámci diskuse i následující dva příspěvky, které odrážejí pohled „z druhé strany“, ze strany spolupracujících knihoven.

Pohled z druhé strany

21. listopadu uspořádala Národní knihovna ČR jakési oficiální rozloučení se všemi, kteří se podíleli na práci v rámci kooperačního projektu „Zpřístupnění záznamů české knižní produkce 20. století na Internetu a CD-ROM“. Projekt má ovšem přiléhavější, třebaže zjednodušující mnemotechnický název RETROKON (přesněji RETROKON-BK ČK). Národní knihovna dokázala vykouzlit velmi milé a jen uměřeně oficiální dopoledne. Náměstkyně dr. B. Stoklasová a vedoucí OTPR dr. J. Jeřábková v úvodních projevech neopomněly poděkovat všem spolupracovníkům včetně těch „v terénu“, tedy kolegům z vědeckých knihoven. Poděkování se ale dostalo pořadatelům i ze stran účastníků. Vždyť jsme měli také o čem hovořit, nač vzpomínat.

Byly to mnohdy tak či onak vzrušující chvíle, které jsem prožíval jako pracovník odpovědný za účast v RETROKONU za Státní vědeckou knihovnu v Ostravě. Národní knihovna se potřebovala o práci na digitalizaci záznamů s jinými knihovnami podělit a tak, když na počátku ptáčka lapali ... Netroufám si říci, že nám pěkně zpívali, ale nějak jsem z úvodního sezení s řediteli a odpovědnými pracovníky pochopil, že stačí jen šikovně myší přesouvat bibliografické údaje do jednotlivých polí a podpolí. A jak se to hezky „taguje“, nám také pěkně názorně předvedli. Prý i paní na mateřské dovolené si tím zpestřují péči o děťátka, že však jsou to děťátka, která sála mléko zkušených bibliografek, jsem skutečně nepostřehl.

Tak jsem si zavolal dvě elévky ze jmenné katalogizace a vysvětlil jim, že dostanou důležitou, ale celkem snadnou práci. Budou tagovat pro „Prahu“. Z úvodního školení se dívky vrátily sice podezřele vážné, ale prý se jim to líbilo.

A tak to začalo. Za krátký čas se počalo v knihovně šuškat, že ty dvě dostaly jeden počítač a dělají na něm něco děsného s národní bibliografií. Všichni se na ně chodili dívat, jak na Dalibora do věže. Názorné bloudění v obrazovkách software ProTagu bylo ostatním srozumitelné asi jako podvojně účetnictví. Tváře postiženým děvčatům jen hořely, prsty ťukaly do monitoru, ruce listovaly manuálkem, pak se myška váhavě roztančila po podložce. Zás tak nebezpečně to ovšem nevypadalo. Pak ale přišel čas prvního známkování a sčítání dvojek. Hrůza, když i trojka se ukázala, to kolegyně vypadaly jako premiant gymnázia, který dostal pětku z diktátu. Vždyť se přece tak snažily ...

A tak začaly porady se zkušenými katalogizátorkami, které léty utržily už nějaký ten šrám v boji s Nádvořníkem i AACR2, leč zhýčkány TINLIBem neznaly zadolarovaná pole UNIMARCu. Špitaly si s bibliografkami, které jim soucitně klepaly na skleslá ramínka. V síti se hojněji rozblíkal elektronické dotazy do Prahy. Zase se blížilo další čtvrtletí, zase se počítaly hotové záznamy, zpytovalo svědomí a listovalo se kalendářem, jestli to všechno zdárně stihneme. Kromě známek se objevily grafy, zvláště obávané, neb v nich každá knihovna měla své očividné místo a bdělé oko naší paní ředitelky počítalo s nelibostí pozice chybějící k prvnímu místu. Žádné omluvy, že tentokrát šlo jen o špatné nastavení údajů, neuspěly ...

Práce mezi ostatními kolegy tak pochopitelně nijak na popularitě nezískávala. Pouty vázícími veslařky k pomyslné galejní lavici byly termíny, známky, hrozba pokut (penalizace) a ony stupně vítězů a poražených. Dle zákona schválnosti, tajů přírody, nebo snad i dle chladného kalkulu (?) odcházejí obě teď již mladé paní na mateřskou dovolenou. Není třeba podezírat. Povily jistě děti z lásky pozemské, nikoli z „vášně“ k RETROKONU, leč bylo třeba štafetu práce předat dále. Nevěsty „z rozumu“ se našly a manželství s projektem pokračovalo již celkem plynule dále. A hle, „galejnice“ původní i nové se posléze doznávaly, že svou práci mají rády, že je baví právě to, že musí být pečlivá, přesná, že vyžaduje stále potýkání se změnou pravidel a s proměnou záznamů neustále více vzdalujících se dnešnímu „standardu“. I to, že mohou ztratit nejen naději na prémie jako ostatní kolegyně v knihovně, ale i čest svou a své instituce, bylo jaksi vzrušující. S napjatým očekáváním byl vždy vyzvedáván nový SyQuest, se zaujetím byly zpytovány chyby z minulého období a přetřásalo se, jak přísná byla klasifikující „šifra z Prahy“.

Rády mi kolegyně ukazovaly špeky nikoli vysezené u počítače, leč číhající v obzvláště vykutálených konvertovaných záznamech, a ujišťovaly, že tentokrát je to oprav-

du hrozné, že určitě bude chyb jako máku, že se to prostě přesně nedá, a ať počkám, že to teprve uvidím pestré hodnocení! Nicméně hodnocení bylo stále lepší a lepší a s každým novým SyQuestem mi běžely hrdě meldovat, jak málo tentokrát mají dvojek. Prostě se staly v knihovně uznávanými autoritami na RETROKON, které stále myslí na „svou Prahu“ a na to, jak se cítí obstojí.

Naučil jsem se jejich stesky poslouchat s tváří mírně účastného profesionála, kýval uvážlivě hlavou, pomlaskával hrůzou. Leč v duchu už jsem si dělal laskominy, že až přijde čas, zase budu hrdě paní ředitelce ukazovat krásné vysvědčení za předchozí čtvrtletí. I ona však pak jen kývala hlavou se samozřejmostí královny, které pilné včelky ukazují, jaké mají pěkné plástve.

Nechci ovšem zlehčovat a dělat z této nesmírně užitečné práce adrenalinový sport, vzpomínám na lopotění s maďarskými záznamy, hledání názvů sudetských vísek, záhadné pseudonymy apod. Přiznám se, že byť jsem vše prožíval především v pozici drába s plánem v jedné ruce a kalendářem v druhé, tiše jsem obdivoval orientaci v labyrintu pravidel a pouček i trpělivé probíhání bludištěm polí a podpolí. Mnohé jsme prožívali spolu, přesto dodnes jsem vlastně nepoznal všechna zákoutí, do nichž klikaly.

Jedním z důležitých momentů proč ale všichni, kdo se na práci u nás podíleli, vzali práci za svou a měli ji rádi a proč jim bude chybět, určitě nebyla představa slastné fakturace Comdatu. Daleko spíše to bylo vědomí, že dělají velmi užitečnou práci s viditelnými výsledky, že je práce spravedlivě hodnocena a s respektem přijímána. A zde začínají naše díky.

Národní knihovnu pro nás reprezentovala dr. J. Jeřábková, která měla na starosti doslova vše bibliografické na vzpomínaném projektu. Ta s námi vždy korektně komunikovala, trpělivě a většinou i laskavě a rychle odpovídala na elektronické dotazy. Vytvářela tak pevnou a spolehlivou vazbu, oporu v nejistotách. Dovedla i utěšit, povzbudit, podpořit.

Firmu Comdat jsme sice tak často telefony či „maily“ neuháněli, ale i zde byla spolupráce jmenovitě ze strany Mgr. H. Bajerové přímo vzorná. Všechny technické dotazy byly vždy zodpovězeny v co nejkratším termínu a na profesionální úrovni. Bylo-li možno, pak i mile a trpělivě.

Z obou „pečovatelských“ pracovišť byl prostě cítit lidský přístup, neponechávající prostor ostychu nebo tápání. Proto patří oběma institucím naše upřímné díky. Znovu je třeba opakovat, že spolupráce prostá byrokracie a formálností, snažící se o rovnoprávné vztahy dokáže nejvíce povzbudit. Tedy přesto, že tak zdánlivě náhle končí práce, na kterou jsme si zvykli a pro niž nám „vyrostly“ již ostřílené profesionálky, přesto, že ani není jasné, zda je knihovna dokáže zařadit zpět do vlastní práce, neodcházeli jsme z milého dopoledne s trpkostí. Naopak rozcházelí jsme se jako přátelé, kteří se respektují. Nápad odměnit pracovníky CD-ROMem na památku i nápad umožnit nám prohlídku zajímavých historických částí Klementina byl pak velmi krásným gestem a milou tečkou.

Aleš Hrazdil
SVK Ostrava